

Riigikogu otsus

„Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele pankade kasumi maksustamise muutmiseks“ seletuskii

1. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on muuta pankade kasumi maksustamist nii, et Eestis tegutsevad krediitiasutused panustaksid riigi tuludesse senisest suuremal ja stabiilsemal määral. Üks protsent eurobori tõusu tähendab, et maksekoormus eraisikutele ja firmadele tõuseb aastas umbes kogukuluga 270 miljonit.

Praegu maksavad pangad kasumilt 18% avansilist tulumaksu, mida on võimalik arvestada hilisema kasumi jaotamisel tekkiva maksukohustuse katteks. Eelnõuga tehakse ettepanek asendada see 24% lõpliku kasumimaksuga, mis tuleb tasuda sõltumata sellest, kas pank kasumi jaotab või jätab ettevõttesse.

Maksu tasutakse kvartaalsete maksetena ning lõplik maksukohustus määratakse majandusaasta tulemuste põhjal.

Dividendide jaotamisel säilib kehtiv jaotatud kasumi tulumaks. Uut 24-protsendilist kasumimaksu dividendide jaotamisel tekkivast tulumaksukohustusest maha ei arvata.

Ettepaneku eesmärk on suurendada pangandussektori panust avalike teenuste ja riigi ülesannete rahastamisse ning tagada kasumi teenimisega seotud regulaarne maksulaekumine sõltumata pankade dividendipoliitikast.

Maksukoormuse jaotamisel peab arvestama lisaks inimeste tarbimise ja töötamise maksustamisele ka pangandussektori võimekusega panustada ühiskonna toimimisse. Panganduse eriline roll hoiuste kaasamisel, maksete vahendamisel ja majanduse rahastamisel annab põhjuse hinnata selle sektori maksustamist eraldi.

2. Kavandatavad muudatused

Esiteks kehtestatakse pankade maksustatavale kasumile 24-protsendiline lõplik tulumaks. Maksukohustus tekib sõltumata sellest, kas kasum jäetakse ettevõttesse või jaotatakse omanikele.

Teiseks lõpetatakse uue maksustamiskorra rakendumisel senise 18-protsendilise avansilise tulumaksu arvestamine uue korra alla kuuluvalt kasumilt. Varasemate maksustamisperioodide kohustused arvestatakse lõpuni üleminekusätete alusel.

Kolmandaks säilitatakse dividendide ja muude kasumieraldiste maksustamine kehtiva jaotatud kasumi tulumaksuga. Uue korra alusel tasutud 24-protsendiline kasumimaks ei anna õigust vähendada dividendide jaotamisel tekkivat maksukohustust.

Neljandaks tasutakse kasumimaksu igakuiselt ning majandusaasta lõppemisel tehakse tasaarvestus tegeliku aastase maksustatava kasumi alusel. Igakuiste maksete arvestus peab võimaldama võtta arvesse aasta jooksul tekkinud kahjumeid ja kasumi kõikumist. Enammakstud summa tagastatakse või tasaarvestatakse seaduses sätestatud korras.

Viiendaks määratletakse maksubaas, lähtudes raamatupidamislikust kasumist enne tulumaksustamist ning seaduses sätestatud korrigeerimistest. Eraldi tuleb reguleerida kahjumite arvestamine, saadud dividendide käsitlemine, välismaal tasutud maksude arvessevõtmine ja kontsernisistete tehingute maksustamine.

Maksustamiskord peab hõlmama Eestis asuvaid krediitiasutusi ning välisriikide krediitiasutuste Eesti filiaale nende Eestis maksustatava kasumi ulatuses. Maksustamisõiguse jaotamisel tuleb järgida maksulepinguid ja vältida põhjendamatuid erinevusi sõltuvalt panga õiguslikust vormist või omanike residentsusest.

3. Mõju riigieelarvele

Otsuse eelnõu vastuvõtmine ei kehtesta iseenesest uut maksu. Maksulaekumise muutus tekib pärast vastava seaduse vastuvõtmist ja jõustumist.

Kavandatava süsteemi mõju sõltub pankade maksustatavast kasumist, dividendide väljamaksmisest, varasemate avansiliste maksete jäägist ja pankade käitumise muutumisest.

Järgmine arvutus näitlikustab mudeli mõju olukorras, kus pankade aastane maksustatav kasum on üks miljard eurot ning kogu maksujärgne kasum kasutatakse dividendide ja dividendide tulumaksu maksmiseks. Arvutus ei sisalda varasemaid maksukrediite ega muid erisusi.

Näitaja	Kehtiv süsteem	Kavandatav süsteem
Maksueelne maksustatav kasum	1 miljard €	1 miljard €
Avansiline tulumaks	180 mln €, mis arvatakse jaotamise maksukohustusest maha	Puudub
Lõplik kasumimaks	Puudub eraldi maksuna	240 mln €
Dividendide jaotamisel täiendavalt tasutav tulumaks	40 mln € pärast avansilise maksu mahaarvamist	167,2 mln €
Maksud kokku	220 mln €	407,2 mln €
Omanikele väljamakstav dividend	780 mln €	592,8 mln €

Sellise näite korral suureneks maksulaekumine 187,2 miljoni euro võrra. Kavandatava süsteemi kogumaksukoormus oleks kasumi täielikul jaotamisel 40,72% algsest maksustatavast kasumist.

Kui kasumit ei jaotata, laekuks sama ühe miljardi euro suuruse maksubaasi korral uue kasumimaksuna 240 miljonit eurot. Võrreldes praeguse 180 miljoni euro suuruse avansilise maksuga oleks kasumi teenimisega seotud laekumine 60 miljoni euro võrra suurem.

4. Mõju pangandusele ja majandusele

Muudatus suurendab pankade maksukoormust ning vähendab muude tingimuste samaks jäämisel omanikele jaotatavat kasumit või panku jäetavat kapitali.

Mõjuanalüüsis tuleb hinnata, kuidas muudatus mõjutab pankade kapitaliseeritust, laenupakkumist, laenumarginaale, hoiuseintresse ja konkurentsi. Eraldi tuleb analüüsida mõju väiksematele ja kasvufaasis pankadele, kelle tegevuse laiendamine sõltub suuremal määral teenitud kasumi reinvesteeringist.

Dividendide jaotamisega seotud täiendav maks võib suurendada kasumi panku jätmist. See võib toetada kapitali kogunemist, kuid vähendada dividendide tulumaksu oodatavat laekumist. Eelarveprognoosis tuleb seda võimalust arvestada.

5. Rahvusvaheline võrdlus ja õiguslikud küsimused

Pankade ja teiste ettevõtete kasumi ning sellele järgneva dividendide maksustamise kombinatsioon on kasutusel mitmes Euroopa riigis. Näiteks maksustatakse ettevõtte kasumit ja seejärel omanikele makstavaid dividende Rootsis, Soomes ja Norras.

Riik	Panga kasumi maksustamine	Eraisiku dividendide maksustamine	Kahe maksu kogukoormus algsest kasumist
Rootsi	20,6%	Üldjuhul 30%	44,42%
Soomes	20%	Börsiettevõtte dividendist 85% maksustatakse 30% või 34% määraga	40,40–43,12%
Norra	Finantsmaksu alla kuuluvatel pankadel 25%	2026. aastal 37,84%, pärast maksuvaba osa arvestamist	53,38% enne maksuvaba osa

Need näited näitavad, et ettevõtte kasumi ja omanikele jaotatava kasumi järjestikune maksustamine on rahvusvaheliselt kasutatav lahendus. Samas tuleb arvestada, et nimetatud riikides tasub teise tasandi maksu üldjuhul dividendi saav eraisik. Eesti kavandatavas mudelis tasuks nii 24-protsendilise kasumimaksu kui ka jaotatud kasumi maksuga seotud kohustuse pank.

Samuti tuleb arvestada, et välismaisele emaettevõtjale makstavate dividendide maksustamist mõjutavad Euroopa Liidu õigus, ema- ja tütarettevõtjate direktiiv ning maksulepingud. Seetõttu ei saa eraisikust dividendisaajate maksustamise näiteid Eesti pangandussektorile üksüheselt üle kanda.

Rahvusvaheline võrdlus toetab põhimõtet, et ettevõtte kasumit ja selle jaotamist võib maksustada eraldi, kuid Eesti kavandatava mudeli rakendamisel tuleb eraldi hinnata selle kooskõla Euroopa Liidu õiguse, maksulepingute ning piiriüleste dividendimaksete maksustamise põhimõtetega.

Esitab:

Eesti Keskerakonna fraktsioon,

29. september 2026

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Lauri Laats', written over a horizontal dotted line.

Lauri Laats

Eesti Keskerakonna fraktsiooni esimees